

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה י"א.

ואקשין אם בזמן שהיה
הבית קיים ג' בתשרי
הוא יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם, והוא
אחד מן הארבע צומות
שכתובין בהן יהיו לבית
ישראל לששון ולשמחה
למועדים טובים, והנה
הוא עצמו יום טוב היה
באותה העת, מה הוסיפו
בו, ופריך רב לאסור
היום שמוקדם לג' בתשרי
והנה יום שנים בתשרי
גם הוא אסור בתענית,
שצום גדליה אינו אסור
בתענית יום שלפניו, שהוא
עשירי קבלה והם מדברי
הבבאים, ודברי קבלה
כדברי תורה דמו, ואין
צריך חיזוק, כדבעינן
למימר לקמן, שכל דבר
שהוא אסור בתענית (בין
שנן) מדאורייתא, כגון
שבתות וי"ט וכן ר"ח
מותר להתענות לפניו
ולאחריו ואינו אסור אלא
אותו היום בלבד, ומה
(שק"ט) [שקבעו] חכמים
יום טוב, אסור להתענות
לפניהם ולאחריהם, לפיכך
הוצרכו לקבוע ג' בתשרי
יום טוב דרבנן לאסור
היום שלפניו בתענית,
כדנביא הימים האילו
הכתובים במגילת תענית
אסורין בין לפנייה בין
אחריהם, שבתות וימים
טובים, הן אסורין, לפנייה
ולאחריהם מותרין, ומה
הפרש כול, ואסיקא
ודברי קבלה כדברי תורה
דמו, תוב אותבינן מהא
(בכ"ד) [בכ"ח] באדר אתא
בשורתא טבא ליהודאי
דלא יעידון מן אוריתא
כול, ואותו היום עשאוהו
יום טוב, וכי תימא
הכא נמי בזמן שביית
המקדש הוה, והא על ידי
יהודה בן שמוע בטלה
הגזירה, ויהודי בן שמוע
תלמיד דר' מאיר הוא,
דחנן כלי זכוכית שניקבו
והטיפ לתוכו אבר, פיר'
סתם הנקיבין באבר ואין
המשקין שבתוכן שותתין
מן הנקיבין ההם, שכבר
נסתמו באבר שהטיפ
לתוכן, יהודה בן שמוע
משום ר' מאיר מטמא,
דסבר כלים שלימים הן.

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג גדליה בן אחיקם. שהו'
לששון ויום טוב צומן שצית המקדש קיים ולמאן דלמיר'
ולאן צטלה מגילת תענית היינו לאחר מורבן:

אסורין בין לפנייה בין אחריהם. היינו להתענות אצל בהספד
מותר כדמוכח פסק סדר תענית
כילד (תענית דף י'): דתנא מריש
ירחא דניסן ועד תמניא ציה איתוקס
תמידא דלא למספד צהון ופריך נימא
מתרי צניסן ור"ח גופיה אסור ומשני
לאסור יום שלפניו דמשום ר"ח
דאורייתא לא מתסר דלא צעי חיזוק
ותו פריך ותיפוק ליה דהוה יום דצתר
עשרים ותמניא דאלדו בהספד ומשני לה רב
זאסי כל שלפניו צתענית אסור
בהספד מותר וזה הואיל ומוטל צין
שני י"ט עשאוהו כ"ט ע"מ משמע
דאי לא הכי לא הוה נאסר בהספד
אע"ג דהוה יום שלפני ריש ירחא
דניסן דאיתוקס תמידא דלא למספד
ולאו דווקא נקט רב זאסי כל שלפניו
דהוה דין כל שלפניו בהספד מותר
אלא משום דקאי אשל אחריי נקטי'
ויש לדקדק מתוך כך דהא דקמני
מא. וס' דע"ס מתענה ומשלים אי"ג
כרצנן וצלה השלמה וא"ת אי צלה
השלמה אפי' צ"ט ע"מ שרי כדמוכח
התם דלמיר ר' אלעזר צר לדוק
אני הייתי מצני סגל צן צנימין
וחל ט"צ להיות צצת ודחיוהו עד
לאחר השצת והתענינו צו ולא
השלמנוהו מפני ש"ט שלנו היה וי"ל
דשאני ט' צצז דחמיר דעס דהא
קאמר התם שאני יום טוב
דצריהם הואיל ומתענין צו שעות
משלימין צו ערצית והכא אסרינן
צין לפנייה צין לאחריהם אלא התם
צט' צצז דחמיר והא דמיימי התם
ראיה מתענה צצז שחל להיות
צע"ס דלמיר ר' יוסי מתענה ומשלים
אצני צי רב דיתצי צתעניתא צמעלי

ותיפוק ליה דהוה ליה יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם אמר רב לא נצרכה
אלא לאסור את שלפניו שלפניו נמי תיפוק
ליה דהוה ליה יום שלאחר ר"ח"ה דאורייתא
ודאורייתא לא בעי חיזוק דתניא צ' הימים
האלה הכתובין במגילת תענית אסורין
בין לפנייה בין לאחריהם שבתות וימים
טובים הם אסורים לפנייה ולאחריהן מותרין
מה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה
ואין דברי תורה צריכין חיזוק הללו דברי
סופרים צ' ודברי סופרים צריכין חיזוק ותיפוק
ליה דהוה ליה יום שלפני יום שנהרג בו
גדליה בן אחיקם א"ר אשי גדליה בן
אחיקם דברי קבלה הוא ודברי קבלה
כדברי תורה דמו מתיב רב טובי בר מתנה

בבעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבא
ליהודאי דלא יעידון מאורייתא שגורה
המלכות צ' גזרה שלא יעסקו בתורה ושלא
ימולו את בניהם ושיחללו שבתות מה
עשה יהודה בן שמוע וחבריו הלכו ונמלו
עצה ממטרוניתא אחת שכל גדולי רומי
מצויין אצלה אמרה להם בואו והפגינו
בלילה הלכו והפגינו בלילה אמרו אי
שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד
אנחנו ולא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו
מכל אומה ולשון שאתם גוזרין עלינו גזירות
קשות וביטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב
ואי ס"ד בטלה מגילת תענית קמיייתא בשול
אחרנייתא מוסיפין וכי תימא הכא נמי
בזמן שבית המקדש קיים והא יהודה בן
שמוע תלמידו של רבי מאיר ור"מ בתר
הכי הוה דרתנן צ' בלי זכוכית שניקבו
והטיפ לתוכן אבר אמר צ' רשב"ג יהודה בן שמוע מטמא משום ר"מ
וחכמים
שצתא דשרי לאשומי אף על פי שחלקנו צין שאר תעניות לתענה צצז מכל מקום מיייתא שפיר
כשהו' מעונה דהא שצת דוחה תענה צצז ואם היה חשוד תענית היה אסור אלא ודאי לא חשיב כמתענה צצזת ואם כן אף צתענית
יחיד מותר נמי להשלים: **הא ר' יהודה בן שמוע תלמידו ש"ר מאיר.** תימא צ' סדר תעניות כילד (תענית דף יט.) פריך עשרים
ותענה נמי מאי איריא דהוה ליה יומא מקמי דאיתוקס תמידא תיפוק ליה דהוה ליה יומא דצתר עשרין ותמניא מאי קושיא הוה דאיתוקס
תמידא זה היה צומן שצית המקדש קיים ועובדא דעשרים ותמניא היה צימי ר' יהודה בן שמוע תלמידו של ר' מאיר וי"ל א' דמ"מ רבי שסדר
המשנה לא היה ליה למתני מריש ירחא דניסן כיון דצימיו היה שלא לצורך: **יהודה בן שמוע מטמא ובר' וחכמים משהרין.** תימא
אמאי מטהרין לכל הפחות ליטמא משום כלי זכוכית שגזרו עליו טומאה כדאיתא צ"ק דשצת (דף טו: וס') ופי' צקונטרס דלענין טומאה
ישנה פליגי יהודה בן שמוע מטמא לומר שחזרו לטוואתן ישנה אע"פ שלא נגעו צשום טומאה ואע"פ שכלי זכוכית אין חוזרין לטוואתן
ישנה כדאמרין צ"ק דשצת (ס' טו.) שלא גזרו חזרת טומאה ישנה אלא בכלי מתכות הני נמי הואיל והאצור מעמידו ככלי מתכות
דמו דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין דעיקרו כלי זכוכית הן ולא אולינן צתר מעמיד כן פי' הקונטרס וקשיא כיון דטומאה
קדמה לאצור מה מועיל הטפת אצור לצקונ' עוד פי' צקונט' לשון אחר ר' יהודה בן שמוע מטמא דדין כלי מתכות דאורייתא אם
נגעה צהן טומאה דהכל הולך אחר המעמיד וחכמים מטהרין מטומאת כלי מתכות דאורייתא אלא משום טומאת כלי זכוכית דרבנן
ולפירוש זה קשיא לשון מטהרין דמשמע מטהרין לגמרי וצינו ששולל פירש דפליגי צהא אי הטפת אצור חשיב סמימה מעלייתא או
לא וצפ"ק דשצת (ס' טו.) כתוב ור' מאיר היא דלמיר הכל הולך אחר המעמיד גרים צרינו ששולל ר' מאיר היא ותו לא ולא גרסינן הכל
הולך אחר המעמיד ולא יתכן כדמוכח צסוף תוספתא דכלים דתניא כוס של אצן שנקב והטיפ לתוכו אצור ר' יוסי משום ר' יוחנן
צן נורי אומר טמא משום כלי זכוכית רבי ששעון צן גמליאל אומר יהודה בן שמוע היה מטמא משום ר' מאיר משמע צצזת
כלשון אחרון צקונטרס ורבנן היינו ר' יוחנן צן נורי ולא לגמרי מטהרין אי נמי רבנן דהכא אית להו צכלי אצן כר"מ צצזתא
ככלי מתכות והא דלא מטמאין צכלי זכוכית משום כלי מתכות כמו צכלי אצן משום דכלי אצן לית ליה טומאה אוקמיה אטומאת כלי
מתכות אצל כלי זכוכית שיש להם טומאה צעולם לא רצו לשנותן מטומאתן וריצ"א פי' דחכמים מטהרין לגמרי משום דכלי זכוכית
ככלי חרס דמו כדאמרין פ"ק דשצת (דף טו:) ותניא בתוספתא דכלים (צ"ק) צפיק שני דכלי חרס שטירה שעה אחת אין לו טומאה לעולם
ולא יתכן נמי פירוש זה כדמוכח צסוף תוספתא דלא לגמרי מטהרין כדפרישית ועוד א"כ מנא ליה דטעמא דר"מ משום דהכל הולך אחר
המעמיד דלמא משום דלית ליה הוה צצזת ואפי' נקתם צופת היה מטמא דצהדיא פליגי עליה בתוספתא דכלים פרק מחט וטבעת ועוד רבנן
לא אמרי הך צצזת אלא צתחית חרס שפרשה מן הצחית ויש צה כשיעור ונקצה וסתמה צופת ולא צכלי שלם שנקב וסתמו כמו שפירש
צבתוספתא דפרק צ' דכלים ו עוד דהא לא קיימא מסקנא הכי צ"ק דשצת (טו.) דמסקין הואיל ושצזרו יש להם תקנה ככלי מתכות דמו:

(א) ע"י יעצ"ר והג' חשק
לשמה, (ב) תענית י:;
(ג) וימות פה: (ד) [ס'ס];
(ה) תענית יא: (ו) [בס"א];
מלכות הרשעה שמד על
ישראל, (ז) [ל"ל דמחל];
(ח) שבת טו: ע"ס, ט' י"ג
רצ"א, י' [ל"ל דמחל];
(י) רש"א, (ז) [ל"ל דמחל];
(ט) שפירשמי צ"צ דכלים
כ"ל וסוות הוה' למ'ש
הר"ש צ"צ דכלים;

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה הא רבי
יהודה וכו' דמ"מ רבי וכו'.
ר"ב עיין תענית דף כ"א
ע"א רש"י ד"ה דבי ר"ח
ור' אבאשי וכו' ודיוק:

מוסף רש"י

דלא יעידון. שלא יח
צריכין ליבטל מתלמוד
תורה שגזרו עליהן שלא
יעסקו בתורה [תענית
יח.]. והפגינו. זעקו, כך
מתרגמין צתהלי כל לשון
שועה וזעקה לשון פגיעה
(שם). אי שמים. אלה ה'
להקצ"ה היו צועקים על
אדם שגזרו עליהם גזירות
קשות והיו אומרים להם
לפי הקצ"ה וכו' לא אחכם
וכי' (שם). מטמא. ולא
אמרין צטיל ליה מתורת
כל כשאר כלי חרס השצור,
דקסבר הך אחר המעמיד
ותורת כלי מתכות עליו
(שבת טו:).